7. MEKTUP

٧- ﴿ اَلْمَكْتُوبُ السَّابِعُ اِلَى الْفَقِيرِ الْحَقِيرِ عَبْدِ الْحَىِّ جَامِعِ هٰذِهِ الْمَكْتُوبَاتِ الشَّرِيفَةِ فِى بَيَانِ مَرَاتِبِ الْخَمْسِ اَلْمُحِبِّيَّةِ وَالْمَحْبُوبِيَّةِ وَالْمَحَبَّةِ وَالْحُبِّ وَالرِّضَا وَمَرْتَبَةٍ اُخْرَى فَوْقَهَا وَخُصُوصِيَّةِ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهَا بِنَبِىٍّ مِنَ الْاَنْبِيَاءِ وَمَا يُنَاسِبُ ذٰلِكَ ﴾

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى اِعْلَمْ اَرْشَدَكَ اللّٰهُ تَعَالَى اَنَّ فِى الْمَحَبَّةِ الذَّاتِيَّةِ الَّتِى هِىَ مَحَبَّتُهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى لِذَاتِهِ بِذَاتِهِ ثَلَاثَةَ اعْتِبَارَاتٍ الْمَحْبُوبِيَّةُ وَالْمُحِبِّيَّةُ وَالْمَحَبَّةُ وَظُهُورُ كَمَالَاتِ الْمَحْبُوبِيَّةِ الذَّاتِيَّةِ مُسَلَّمٌ لِخَاتَمِ الرُّسُلِ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَعَلَيْهِمُ الصَّلَوَاتُ وَالتَّسْلِيمَاتُ غَايَةُ مَا فِى الْبَابِ اَنَّ فِى جَانِبِ الْمَحْبُوبِيَّةِ كَمَالَيْنِ فِعْلِىٌّ وَانْفِعَالِىٌّ وَالْفِعْلِىُّ اَصْلٌ وَالْاِنْفِعَالِىُّ تَابِعٌ لَهُ وَلَكِنَّ الْاِنْفِعَالِىَّ عِلَّةٌ غَائِيَّةٌ لِلْفِعْلِىِّ فَهُوَ وَاِنْ كَانَ مُتَأَخِّرًا فِى الْوُجُودِ لَكِنَّهُ مُتَقَدِّمٌ فِى التَّصَوُّرِ **(وَظُهُورُ)** كَمَالَاتِ الْمَحَبَّةِ نَصِيبُ كَلِيمِ اللّٰهِ عَلَى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ وَالْاِعْتِبَارُ الثَّالِثُ الَّذِى هُوَ نَفْسُ الْمَحَبَّةِ كَانَ اَبُو الْبَشَرِ آدَمُ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ مَشْهُودًا فِيهِ اَوَّلًا ثُمَّ اِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ ثَانِيًا ثُمَّ نُوحٌ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ ثَالِثًا وَالْاَمْرُ اِلَى اللّٰهِ سُبْحَانَهُ **(وَحَضْرَةُ)** الْحَقِّ سُبْحَانَهُ كَمَا اَنَّهُ يُحِبُّ ذَاتَهُ تَعَالَتْ وَتَقَدَّسَتْ كَذَلِكَ يُحِبُّ كَمَالَاتِهِ الْاَسْمَائِيَّةَ وَالصِّفَاتِيَّةَ وَالْاَفْعَالِيَّةَ وَظُهُورُ هٰذِهِ الْمَحَبَّةِ الذَّاتِيَّةِ يَعْنِى مَحَبَّتَهُ تَعَالَى بِذَاتِهِ لِاَسْمَائِهِ وَصِفَاتِهِ اَتَمُّ فِى الْخَلِيلِ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ وَظُهُورُ الْمَحْبُوبِيَّةِ الْاَسْمَائِيَّةِ وَالصِّفَاتِيَّةِ وَالْاَفْعَالِيَّةِ مُتَحَقِّقٌ فِى سَائِرِ الْاَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ كَظُهُورِ مُحِبِّيَّتِهَا وَلَمَّا كَانَ لِلْاَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ وَالْاَفْعَالِ ظِلَالٌ كَانَ ظُهُورُ مَحْبُوبِيَّةِ تِلْكَ الظِّلَالِ بِتَوَسُّطِ اُصُولِهَا نَصِيبَ الْاَوْلِيَاءِ الْمُرَادِينَ الْمَحْبُوبِينَ كَمَا اَنَّ مُحِبِّيَّةَ تِلْكَ الظِّلَالِ كَانَتْ نَصِيبَ الْاَوْلِيَاءِ الْمُرِيدِينَ الْمُحِبِّينَ **(وَفَوْقَ مَقَامِ الْمَحَبَّةِ)** الذَّاتِيَّةِ مَقَامُ الْحُبِّ الَّذِى هُوَ جَامِعٌ لِلْاِعْتِبَارَاتِ الثَّلَاثَةِ وَاِجْمَالِهَا وَمَقَامُ الرِّضَا فَوْقَ مَقَامِ الْمَحَبَّةِ وَالْحُبِّ فَاِنَّ مَرْتَبَةَ الرِّضَا فَوْقَ مَرْتَبَةِ الْمَحَبَّةِ فَاِنَّ فِى الْمَحَبَّةِ وُجُودَ النِّسْبَةِ اِجْمَالًا وَتَفْصِيلًا وَفِى مَقَامِ الرِّضَا

حَذْفَ النِّسْبَةِ وَهُوَ مُنَاسِبٌ لِحَضْرَةِ الذَّاتِ تَعَالَتْ وَتَقَدَّسَتْ وَلَيْسَ فَوْقَ مَقَامِ الرِّضَا قَدَمٌ الاَّ مَا أَخْبَرَ النَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ الْمَقَامِ حَيْثُ قَالَ "**لِى مَعَ اللهِ وَقْتٌ لاَ يَسَعُنِى فِيهِ مَلَكٌ مُقَرَّبٌ وَلاَ نَبِىٌّ مُرْسَلٌ**" وَكَأَنَّ فِى الْحَدِيثِ الْقُدْسِىِّ اشَارَةً الَى هَذِهِ الْخُصُوصِيَّةِ حَيْثُ وَرَدَ "**يَا مُحَمَّدُ اَنَا وَأَنْتَ وَمَا سِوَاكَ خَلَقْتُ لاَجْلِكَ**" فَقَالَ مُحَمَّدٌ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ "**اَللَّهُمَّ أَنْتَ وَمَا أَنَا وَمَا سِوَاكَ تَرَكْتُ لاَجْلِكَ**" وَمِنْ اَيْنَ يُدْرَكُ عَظَمَةُ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِى هَذَا الْيَوْمِ وَكَيْفَ يُعْرَفُ جَلاَلَةُ قَدْرِهِ عَلَيْهِ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ فِى هَذِهِ النَّشْأَةِ فَانَّ الْمُحِقَّ مُمْتَزِجٌ فِى هَذِهِ الدَّارِ بِالْمُبْطِلِ وَالْحَقَّ مُخْتَلِطٌ بِالْبَاطِلِ لِكَوْنِهَا دَارَ ابْتِلاَءٍ وَسَيُعْلَمُ عَظَمَةُ شَأْنِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَانَّهُ يَكُونُ فِيهِ اِمَامَ الاَنْبِيَاءِ وَصَاحِبَ شَفَاعَتِهِمْ وَيَكُونُ آدَمُ وَمَنْ دُونَهُ تَحْتَ لِوَائِهِ عَلَيْهِ وَعَلَى جَمِيعِ الْاَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ مِنَ الصَّلَوَاتِ أَفْضَلُهَا وَمِنَ التَّسْلِيمَاتِ اَكْمَلُهَا وَيَجُوزُ أَنْ يُعْطَى خَادِمٌ مِنْ خُدَّامِهِ الْآكِلِينَ فَضْلَةَ طَعَامِهِ النَّائِلِينَ عِنَايَةَ اِكْرَامِهِ مَحَلاًّ فِى ذَلِكَ الْمَوْطِنِ الْخَاصِّ الَّذِى هُوَ فَوْقَ مَقَامِ الرِّضَا بِطَرِيقِ الْوِرَاثَةِ وَالتَّبَعِيَّةِ وَاَنْ يُجْعَلَ مَحْرَمًا لِتِلْكَ الْجَنَابِ بِتَطَفُّلِهِ عَلَيْهِ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ ﴿ع﴾:

لاَ عُسْرَ فِى اَمْرٍ مَعَ الْكِرَامِ * وَهَذَا الْمَعْنَى لَيْسَ بِمُسْتَلْزِمٍ لِمَزِيَّةِ غَيْرِ الْاَنْبِيَاءِ عَلَى الْاَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ وَالتَّحِيَّةُ فَانَّهُ كَيْفَ تُتَصَوَّرُ الْمُسَاوَاةُ بَيْنَ الْخَادِمِ وَبَيْنَ اَمْثَالِ هَؤُلاَءِ الْمَخَادِيمِ وَاَىُّ نِسْبَةٍ بَيْنَ التَّابِعِ وَبَيْنَ اَمْثَالِ هَؤُلاَءِ الْمَتَابِيعِ اَلْاَصْلُ مَقْصُودٌ وَالتَّابِعُ طُفَيْلِىٌّ وَنِهَايَةُ مُعَامَلَةِ التَّابِعِ تَكُونُ مُنْجَرَّةً اِلَى فَضْلٍ جُزْئِىٍّ وَلاَ مَحْذُورَ فِيهِ اَلاَ تَرَى اَنَّ لِكُلِّ حَائِكٍ وَحَجَّامٍ فَضْلاً عَلَى عَالِمٍ ذِى فُنُونٍ بِاعْتِبَارِ صَنْعَتِهِ الْمُخْتَصَّةِ بِهِ وَهُوَ سَاقِطٌ عَنْ حَيِّزِ الْاعْتِبَارِ كَلاَمُنَا اشَارَاتٌ وَرُمُوزٌ وَبِشَارَاتٌ وَكُنُوزٌ لاَ نَصِيبَ مِنْهَا لِـلْاَكْثَرِ الاَّ اَنْ يُؤْمِنُوا بِهَا فَيُنْتِجُ اِيمَانُهُمْ ثَمَرَاتٍ تَنْفَعُهُمْ وَاللهُ سُبْحَانَهُ الْمُوَفِّقُ وَالسَّلاَمُ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى وَالْتَزَمَ مُتَابَعَةَ الْمُصْطَفَى عَلَيْهِ وَعَلَى جَمِيعِ اِخْوَانِهِ مِنَ الْاَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ وَالْمَلاَئِكَةِ الْمُقَرَّبِينَ مِنَ الصَّلَوَاتِ أَفْضَلُهَا وَمِنَ التَّسْلِيمَاتِ أَكْمَلُهَا.

TÜRKÇE ANLAMI

Bu mektup, Mektubat'ın bu cildini toplayan fakir Abdulhayy'a gönderilmiştir. İmam-ı Rabbanî bu mektupta, muhibbiyyet, mahbûbiyyet, muhabbet, hubb ve rıza makamları olmak üzere her biri peygamberlerden birine mahsus olan beş mertebeyi ve bunların üstündeki diğer bir mertebeyi beyan etmektedir.

Allah'a hamd ve onun seçtiği kullara salât olsun.

Bilmelisin ki Allah'ın kendi zatını kendi zatıyla sevmesi anlamına gelen zâtî muhabbette üç farklı itibar bulunur. Bunlar mahbubiyyet (sevilme), muhibbiyyet (sevme) ve muhabbet (sevgi) itibarlarıdır. Zatî manada mahbubiyyet kemâlâtının zuhuru peygamberlerin sonuncusuna aittir (Sallallahü aleyhi vesellem). Sonuç olarak mahbûbiyyet tarafında biri fiilî diğeri infialî olmak üzere iki kemal bulunmaktadır. Bu konuda fiilî olan aslı, infialî olan ise feri teşkil etmektedir. Fakat infialî mahbubiyyet fiilî olan mahbubiyyetin illet-i gâiyye /varlık sebebini temsil etmektedir. Bu bakımdan infialî mahbubiyyet her ne kadar var oluş açısından geç olsa da zihinsel olarak öncedir.

Muhibbiyyet kemâlâtının zuhuru Allah'la konuşan Musa'nın (aleyhisselam) nasibidir. Muhabbetin kendisi anlamına gelen üçüncü itibar önce beşerin babası olan Adem'de (aleyhisselam), sonra İbrahim'de (aleyhisselam), daha sonra Nuh'da (aleyhisselam) gözlenmektedir. İş Allah'ın elindedir. Hak Sübhanehü kendi zatını sevdiği gibi isim, sıfat ve fiiline bağlı kemâlâtını da sevmektedir. Allah'ın kendi zatıyla kendi isim ve sıfatlarını sevmesi anlamına gelen bu zatî muhabbetin zuhuru İbrahim'de (aleyhisselam) zirve noktasına varmıştır.

İsim, sıfat ve fiillerle alakalı mahbubiyyet ve muhibbiyyetin zuhuru da diğer peygamberlerde bulunmaktadır. İsim, sıfat ve fiillerin gölgeleri bulunduğu için bunların gölgelere mahsus mahbubiyyetin asılları aracılığıyla zuhuru da evliyadan murat olanlara mahsustur. Bunlara mahsus muhibbiyyetin zuhuru ise evliyadan muhib ve mürid olanlara mahsustur.

Zatî muhabbet makamının üstünde hubb makamı bulunur. Bu makam yukarıda geçen üç itibarı ve bunların icmalini kuşatmaktadır. Rıza makamı da muhabbet ve hubb makamlarının üstündedir. Zira rıza mertebesi muhabbet mertebesinin üstündedir. Çünkü muhabbette gerek icmalen gerekse tafsilen bir nisbet vardır. Rıza makamında ise bu nisbet yoktur. Bu bakımdan rıza makamı öz zata münasiptir. Rıza makamının ötesinde Peygamberimiz'in; *"Benim Allah'la öyle bir anım vardır ki o anda*

bana hiçbir nebi ve hiçbir melek yaklaşamaz."[124] şeklinde ifade ettiği makamdan başka bir makam yoktur.

Nitekim şu hadis-i kudsîde bu hususa işaret vardır: *"Ey Muhammed sen ve ben. Diğer her şeyi senin için yarattım"* demiş ve Peygamberimiz' de buna karşılık *"Ey Allah'ım sadece sen varsın. Kendimi ve diğer her şeyi senin için terk ettim"* diye cevap vermiştir.[125]

Bugün Muhammed'in (aleyhisselam) yüceliği nasıl idrak edilebilir? Onun kıymeti bu dünyada nasıl takdir edilebilir? Zira bu dünyada haklı ile haksız birbirine karışmış, hak ile batıl iç içe girmiştir. Çünkü bu dünya imtihan yeridir. Asıl onun büyüklüğü öteki dünyada bilinecektir. Zira o kıyamet gününde peygamberlerin imamı ve şefaatçisi olacaktır. *"Adem ve ardından gelen peygamberlerin hepsi o gün onun sancağı altında toplanacaktır."*[126] Onun artığıyla beslenen ve onun ikram lütfuna erişen hizmetçilerinden bir hizmetçiye, veraset ve bağlılık yoluyla, rıza makamının üstünde bulunan bu özel makamdan bir yer verilmesi ve onun gölgesinde bu canibin mahremi kılınması mümkündür.

Büyüklerle olan işte zorluk yoktur.

Bu durumdan peygamber olmayan bir kimsenin peygamberler üzerine üstünlük sağladığı yönünde bir sonuç çıkarılamaz. Hizmetçilerle hizmet edilenler arasında nasıl eşitlik düşünülebilir? Tabi olanla tabi olunan arasında ne gibi bir alaka bulunabilir? Asıl her zaman maksuttur. Tabi ise daima tufeylidir. Tâbi olanlar en fazla kısmi bir üstünlük elde edebilir ki bunda bir sakınca söz konusu değildir. Nitekim bir dokumacının bir hacamatçının bile kendi mesleği itibarıyla bir alime nispetle üstünlüğü bulunmaktadır. Fakat bu üstünlük dikkate değer bir üstünlük sayılmaz. Bizim sözlerimiz işaret ve rumuzlardan ibarettir. Bunlar ne müjdeler ve ne hazineler ihtiva etmektedir! Çoğu insanlar bunlardan faydalanamaz. Ancak bunlara inanan insanlar bu inançlarının bereketiyle söz konusu işaretlerden faydalanabilirler. Allah Sübhanehü muvaffak kılandır. Selam hidayete tabi olan ve sevgili Peygamberimiz'in izinden gidenlere olsun. Sevgili Peygamberimiz'e ve onun kardeşleri olan diğer peygamberlere ve meleklere de selam olsun.

---

[124] Kârî, Masnû'da bu sözün hadis olmayıp bazı sûfilere ait olduğunu söyler. Bkz. El-Masnû', s. 151

[125] Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bu rivayetin kaynağına rastlayamadık.

[126] Ebu Ya'lâ, *el-Mucem*, hadis no, 160; Tirmizi, hadis no, 3610; Darimi, hadis no, 48

KELİME ANLAMI

7 ≺ اَلْمَكْتُوبُ السَّابِعُ Yedinci mektup *(Kime gönderilmiştir?)* اِلَى الْفَقِيرِ الْحَقِيرِ عَبْدِ الْحَىِّ Hakir ve fakir Abdulhayy'a جَامِعِ هَذِهِ الْمَكْتُوبَاتِ الشَّرِيفَة Bu mektubatı şerifi toplayıp derleyen *(Mektup ne hakkındadır?)* فِى بَيَانِ مَرَاتِبِ الْخَمْسِ Beş mertebenin beyanı hakkındadır *(Beş mertebe nelerdir?)* اَلْمُحِبِّيَّة وَالْمَحْبُوبِيَّة وَالْمَحَبَّة وَالْحُبّ وَالرِّضَا Muhibbiyet, mahbubiyyet, muhabbet, hub ve rızadır *(Daha ne hakkındadır?)* وَمَرْتَبَة اُخْرَى فَوْقَهَا Bu mertebelerin üstünde diğer bir mertebenin وَخُصُوصِيَّة كُلِّ وَاحِد مِنْهَا Ve bu mertebelerin her birinin ait olduğunu beyan hakkındadır *(Kime ait olduğu?)* بِنَبِىٍّ مِنَ الْاَنْبِيَاءِ Peygamberlerden birine *(Daha ne hakkındadır?)* وَمَا يُنَاسِبُ ذَلِكَ Ve bunlara münasip şeyler hakkındadır ≻

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ Hamd Allah'a وَسَلَامٌ Selam ise عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى Seçtiği kullarına olsun اِعْلَمْ Bilesin ki; اَرْشَدَكَ اللّٰهُ تَعَالَى Yüce Allah seni irşad etsin اَنَّ فِى الْمَحَبَّةِ الذَّاتِيَّة Muhabbet-i Zatiyye'de vardır الَّتِى هِىَ Ki, o مَحَبَّتُهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى لِذَاتِهِ بِذَاتِه O Allah Sübhânehü'nün zatıyla zatını sevmesidir *(Muhabbet-i Zatiyye'de ne vardır?)* ثَلَاثَةَ اعْتِبَارَات Üç itibar اَلْمَحْبُوبِيَّة وَالْمُحِبِّيَّة وَالْمَحَبَّة Mahbubiyyet, muhibbiyyet ve muhabbet itibarları كَمَالَاتِ وَظُهُورُ الْمَحْبُوبِيَّةِ الذَّاتِيَّة Zati mahbubiyet'in kemâlâtının açığa çıkması *(Nedir?)* مُسَلَّمٌ لِخَاتَمِ الرُّسُلِ Peygamberlerin sonuncusuna teslim edilmiştir عَلَيْهِ وَعَلَى آلِه Ona ve ehline وَعَلَيْهِمْ Ve diğer peygamberlere اَلصَّلَوَاتُ وَالتَّسْلِيمَاتُ Salat- u selamlar olsun غَايَةُ مَا فِى الْبَابِ Hasılı kelam: اَنَّ فِى جَانِبِ الْمَحْبُوبِيَّة Mahbubiyet tarafında vardır *(Ne?)* كَمَالَيْنِ İki kemal فِعْلِىٌّ وَالْانْفِعَالِىٌّ Biri fiilî (etkileme) diğeri infialî (etkilenme) وَالْفِعْلِىُّ اَصْلٌ Fiilî olan asıldır وَالْانْفِعَالِىُّ تَابِعٌ لَهُ İnfialî ise fiile bağlıdır وَلَكِنَّ الْانْفِعَالِىَّ Lakin infialî *(Nedir?)* عِلَّةٌ غَائِيَّةٌ İllet-i Gaiyye'dir (tasavvurda önce, var olmada sonra olandır) *(Neyin illet-i gaiyyesidir?)* لِلْفِعْلِىِّ Fiilî olanın فَهُوَ İnfialî mahbubiyet وَاِنْ كَانَ مُتَأَخِّرًا فِى الْوُجُود Her ne kadar var olmada sonra olsa da لَكِنَّهُ مُتَقَدِّمٌ فِى التَّصَوُّرِ Lakin tasavvurda öncedir (وَظُهُورُ) كَمَالَاتِ الْمَحَبَّة Muhabbet kemâlâtının açığa çıkması *(Nedir?)* نَصِيبُ كَلِيمِ اللّٰه Kelimullah olan Musa (a.s.)'ın nasibidir عَلَى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ Peygamberimize ve ona الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ Salat-u selam olsun وَالْاِعْتِبَارُ الثَّالِثُ

Üçüncü itibar الْمَحَبَّةُ نَفْسُ هُوَ اَلَّذِى Ki, o muhabbetin ta kendisidir كَانَ أَبُو الْبَشَرِ آدَمُ İnsanların babası Adem (a.s.) idi عَلَيْهِ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ Ona salat-u selam olsun *(Ne idi?)* مَشْهُودًا فِيهِ O makamda gözlenen أَوَّلاً İlk olarak ثُمَّ اِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ ثَانِيًا İkinci olarak İbrahim (a.s.) ثُمَّ نُوحٌ عَلَيْهِ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ ثَالِثًا Sonra üçüncü olarak Nuh (a.s.) (gözlendi) وَالْاَمْرُ اِلَى اللهِ سُبْحَانَهُ Emir Allah Sübhânehü'ye kalmıştır وَحَضْرَةُ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ Hak Sübhânehü كَمَا اَنَّهُ يُحِبُّ ذَاتَهُ تَعَالَتْ وَتَقَدَّسَتْ Kendi yüce zatını sevdiği gibi كَذَلِكَ يُحِبُّ Aynı şekilde sever *(Neyi sever?)* كَمَالاَتِهِ الاَسْمَائِيَّةَ وَالصِّفَاتِيَّةَ وَالاَفْعَالِيَّةَ İsim, sıfat ve fiillere bağlı kemâlâtını وَظُهُورُ هَذِهِ الْمَحَبَّةِ الذَّاتِيَّةِ Ve bu zati muhabbetin açığa çıkması يَعْنِى مَحَبَّتَهُ تَعَالَى بِذَاتِهِ Yani yüce Allah'ın zatıyla sevmesi *(Neyi?)* لاَسْمَائِهِ وَصِفَاتِهِ İsim ve sıfatlarını *(Zati muhabbetin açığa çıkması nedir?)* اَتَمُّ Tastamamdır *(Nerede?)* فِى الْخَلِيلِ Hz. İbrahim'de عَلَيْهِ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ Ona salat-u selam olsun وَظُهُورُ الْمَحْبُوبِيَّةِ الاَسْمَائِيَّةِ وَالصِّفَاتِيَّةِ وَالاَفْعَالِيَّةِ İsim, sıfat ve fiillere bağlı mahbubiyyetin açığa çıkması *(Nedir?)* مُتَحَقِّقٌ Gerçekleşir *(Nerede?)* فِى سَائِرِ الاَنْبِيَاءِ Diğer peygamberlerde عَلَيْهِمُ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ Onlara salat-u selam olsun *(Nasıl?)* كَظُهُورِ مُحِبِّيَّتِهَا Zatının muhibbiyeti açığa çıktığı gibi وَلَمَّا كَانَ Ve ne zaman ki oldu *(Ne için?)* لِلاَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ وَالاَفْعَالِ İsim, sıfat ve fiiller için *(Ne oldu?)* ظِلاَلٌ Zılal, gölgeler كَانَ ظُهُورُ مَحْبُوبِيَّةِ تِلْكَ الظِّلاَلِ Bu gölgelerin mahbubiyetinin açığa çıkması oldu *(Ne ile açığa çıkması?)* بِتَوَسُّطِ اُصُولِهَا Asıllarının aracılığı ile *(Ne oldu?)* نَصِيبَ الاَوْلِيَاءِ الْمُرَادِينَ الْمَحْبُوبِينَ Sevilen ve murad velilerin nasibi oldu كَمَا اَنَّ مُحِبِّيَّةَ تِلْكَ الظِّلاَلِ Nasıl ki bu gölgelerin muhibbiyeti كَانَتْ نَصِيبَ الاَوْلِيَاءِ الْمُرِيدِينَ الْمُحِبِّينَ Seven ve mürid velilerin nasibi olduysa وَفَوْقَ مَقَامِ الْمَحَبَّةِ الذَّاتِيَّةِ Zati muhabbet makamının üstünde vardır *(Ne?)* مَقَامُ الْحُبِّ Hub makamı اَلَّذِى هُوَ Ki, o makam جَامِعٌ لِلاِعْتِبَارَاتِ الثَّلاَثَةِ وَاِجْمَالِهَا Üç itibarı ve icmallerini toplamıştır وَمَقَامُ الرِّضَا Rıza makamı ise *(Nedir?)* فَوْقَ مَقَامِ الْمَحَبَّةِ وَالْحُبِّ Hub ve muhabbet makamının üstündedir *(Niçin?)* فَاِنَّ مَرْتَبَةَ الرِّضَا Çünkü Rıza mertebesi *(Nedir?)* فَوْقَ مَرْتَبَةِ الْمَحَبَّةِ Muhabbet mertebesinin üstündedir *(Niçin?)* فَاِنَّ فِى الْمَحَبَّةِ Zira muhabbet mertebesinde vardır *(Ne?)* وُجُودَ النِّسْبَةِ اِجْمَالاً وَتَفْصِيلاً İcmali ve tafsili olarak nispetin varlığı وَفِى مَقَامِ الرِّضَا Rıza makamında ise vardır *(Ne?)* حَذْفَ النِّسْبَةِ Nispetin kaybolması وَهُوَ مُنَاسِبٌ Ve bu (nispetin kaybolması) uygundur *(Kime?)* لِحَضْرَةِ الذَّاتِ تَعَالَتْ وَتَقَدَّسَتْ Yüce ve mukaddes Zat'ın makamına وَلَيْسَ فَوْقَ مَقَامِ الرِّضَا Rıza

mukaddes Zat'ın makamına وَلَيْسَ فَوْقَ مَقَامِ الرِّضَا Rıza makamının üzerinde yoktur *(Ne?)* قَدَمٌ Makam الاَّ مَا أَخْبَرَ النَّبِىُّ Peygamberimizin haber verdiği müstesna صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin *(Neden haber verdiği?)* عَنْ ذَلِكَ الْمَقَامِ Bu makamdan حَيْثُ Zira o şöyle dedi: قَالَ لِى مَعَ اللهِ وَقْتٌ Benim Allah ile öyle bir anım var ki, لاَ يَسَعُنِى فِيهِ O anda bana yaklaşamaz *(Kim?)* مَلَكٌ مُقَرَّبٌ Ne mukarreb bir melek وَلاَ نَبِىٌّ مُرْسَلٌ Ne de gönderilmiş bir nebi وَكَأَنَّ فِى الْحَدِيثِ الْقُدْسِىِّ Sanki hadis-i kudside vardır *(Ne?)* اشَارَةً İşaret *(Neye?)* الَى هَذِهِ الْخُصُوصِيَّةِ Bu özelliğe *(Niçin?)* حَيْثُ وَرَدَ Çünkü geldi يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! أَنَا وَأَنْتَ Ben ve sen وَمَا سِوَاكَ Senden başkasını خَلَقْتُ لاَجْلِكَ Senden dolayı yarattım فَقَالَ مُحَمَّدٌ Muhammed dedi ki: عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ Ona ve ehline salat-u selam olsun *(Ne dedi?)* اَللَّهُمَّ أَنْتَ وَمَا أَنَا Ey Allah'ım sen ben değil وَمَا سِوَاكَ Senden başkasını تَرَكْتُ لاَجْلِكَ Senin için terk ettim وَمِنْ أَيْنَ يُدْرَكُ Nereden idrak edilebilir ki? *(Ne?)* عَظَمَةُ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللهِ Allah Rasulü Muhammed'in büyüklüğü صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne zaman?)* فِى هَذَا الْيَوْمِ Bugün وَكَيْفَ يُعْرَفُ Ve nasıl bilinir ki? *(Ne?)* جَلاَلَةُ قَدْرِهِ Kadrinin büyüklüğü *(Nerede?)* فِى هَذِهِ النَّشْأَةِ Bu dünyada فَانَّ الْمُحِقَّ Çünkü haklı *(Nedir?)* مُمْتَزِجٌ İç içedir *(Nerede?)* فِى هَذِهِ الدَّارِ Bu dünya evinde *(Ne ile?)* بِالْمُبْطِلِ Haksız ile وَالْحَقُّ Ve doğru da مُخْتَلِطٌ Karışmıştır *(Ne ile?)* بِالْبَاطِلِ Yanlış ile *(Niçin?)* لِكَوْنِهَا Dünya olduğu için *(Ne?)* دَارَ ابْتِلاَءٍ İmtihan yeri وَسَيُعْلَمُ Yakında bilinecektir *(Ne?)* عَظَمَةُ شَأْنِهِ Şanının yüceliği *(Ne zaman bilinecek?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde فَانَّهُ يَكُونُ فِيهِ Zira o, Kıyamet gününde olacak *(Ne olacak?)* امَامَ الاَنْبِيَاءِ Peygamberlerin imamı وَصَاحِبَ شَفَاعَتِهِمْ Ve onların şefaatçisi وَيَكُونُ آدَمُ وَمَنْ دُونَهُ Adem ve diğerleri olacak *(Nerede?)* تَحْتَ لِوَائِهِ Onun sancağı altında عَلَيْهِ وَعَلَى جَمِيعِ الاَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ Ona, bütün peygamberler ve nebilere olsun *(Ne?)* مِنَ الصَّلَوَاتِ أَفْضَلُهَا Duaların en üstünü *(Daha?)* وَمِنَ التَّسْلِيمَاتِ اَكْمَلُهَا Selamların en mükemmeli وَيَجُوزُ Caizdir *(Ne?)* أَنْ يُعْطَى Verilmesi *(Kime?)* خَادِمٌ مِنْ خُدَّامِهِ Hizmetçilerinden birine *(Öyle hizmetçiler ki;)* الآكِلِينَ فَضْلَةَ طَعَامِهِ Yemeğinin artığını yiyen *(Daha?)* النَّائِلِينَ عِنَايَةَ اكْرَامِهِ Ve onun ikramı lütfuna erişen *(Ne verilmesi?)* مَحَلاًّ Bir yer *(Nereden?)* فِى ذَلِكَ الْمَوْطِنِ الْخَاصِّ Bu özel makamda الَّذِى هُوَ فَوْقَ مَقَامِ الرِّضَا Ki, o rıza makamının üstündedir *(Ne sebebi ile verilebilir?)* بِطَرِيقِ الْوِرَاثَةِ وَالتَّبَعِيَّةِ Vâris ve tâbi olma sebebiyle *(Daha ne caizdir?)* وَأَنْ يُجْعَلَ Ve hizmetçinin kılınması *(Ne kılınması?)* مَحْرَمًا لِذَلِكَ

مَحْرَمًا لِذَلِكَ الْجَنَابِ (Ne kılınması?) Ve hizmetçinin kılınması وَاَنْ يُجْعَلَ (Daha ne caizdir?) biyle Bu cenabın (peygamberimizin) mahremi (Ne sebebiyle?) بِتَطَفُّلِه Ona bağlı olması sebebiyle عَلَيْهِ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ Ona salat-u selam olsun ﴿ع﴾ Mısra: لاَ عُسْرَ Zorluk yoktur (Nerede?) فِى اَمْرٍ مَعَ الْكِرَامِ Büyüklerle olan işte. وَهَذَا الْمَعْنَى Bu mana لَيْسَ بِمُسْتَلْزِمٍ Gerektirmez عَلَى الاَنْبِيَاءِ (Kime?) Peygamber olmayanların üstünlüğünü لِمَزِيَّةِ غَيْرِ الاَنْبِيَاءِ (Neyi?) Peygamberlere عَلَيْهِمُ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ وَالتَّحِيَّةُ Onlara salat-u selam ve tahiyye olsun (Niçin gerektirmez?) فَاِنَّهُ كَيْفَ تُتَصَوَّرُ Zira nasıl düşünülebilir? (Ne?) الْمُسَاوَاةُ Eşitlik (Nerede?) بَيْنَ الْخَادِمِ Hizmetçi ile وَبَيْنَ اَمْثَالِ هَؤُلاَءِ الْمَخَادِيمِ Bu gibi efendiler arasında وَاَىُّ نِسْبَةٍ Nasıl bir ilişki olabilir? (Nerede?) بَيْنَ التَّابِعِ Tabi olan ile وَبَيْنَ اَمْثَالِ هَؤُلاَءِ الْمَتَابِيعِ Şu tabi olunanlar arasında اَلاَصْلُ مَقْصُودٌ Asıl maksuttur وَالتَّابِعُ طُفَيْلِىٌّ Tâbi ise ona bağlıdır وَنِهَايَةُ مُعَامَلَةِ التَّابِعِ Tâbi olanın muamelesinin sonu تَكُونُ مُنْجَرَّةً Götürür olmasıdır (Neye?) اِلَى فَضْلٍ جُزْئِىٍّ Cüz'i bir üstünlüğe وَلاَ مَحْذُورَ فِيهِ Bunda da sorun yoktur اَلاَ تَرَى Görmez misin ki? اَنَّ لِكُلِّ حَائِكٍ وَحَجَّامٍ Dokumacı ve hacamatçılar için vardır (Ne?) فَضْلاً Üstünlük (Kim üzerine?) عَلَى عَالِمٍ Alim üzerine (Öyle alim ki;) ذِى فُنُونٍ Fenler biliyor (Bu üstünlük neye göredir?) بِاعْتِبَارِ صَنْعَتِه Sanatına itibarla (Öyle sanat ki;) الْمُخْتَصَّةِ بِه Ona (dokumacıya-hacamatçıya) aittir وَهُوَ سَاقِطٌ Bu ise dışındadır (Neyin?) عَنْ حَيِّزِ الاِعْتِبَارِ İtibar sahasının كَلاَمُنَا Bizim sözümüz (Nedir?) اِشَارَاتٌ وَرُمُوزٌ İşaret ve rumuzdur وَبِشَارَاتٌ وَكُنُوزٌ Hazine ve müjdelerdir لاَ نَصِيبَ مِنْهَا Bu sözümüzden pay yoktur (Kime?) لِلاَكْثَرِ Çoğu kişiye اِلاَّ اَنْ يُؤْمِنُوا بِهَا Ancak bunlara inanmaları müstesna فَيُنْتِجُ Bu durumda netice verir (Ne?) اِيمَانُهُمْ Onların imanı (Neyi?) ثَمَرَاتٍ تَنْفَعُهُمْ Onlara fayda veren sonuçları وَاللهُ سُبْحَانَهُ الْمُوَفِّقُ Allah Sübhânehü muvaffak kılandır وَالسَّلاَمُ Selam olsun (Kime?) عَلَى مَنْ Öyle kimselere ki; اِتَّبَعَ الْهُدَى Hidayete tabi oldular (Daha kime olsun?) وَالْتَزَمَ Ve yapıştılar (Neye?) مُتَابَعَةَ الْمُصْطَفَى Mustafa'nın ittibasına عَلَيْهِ وَعَلَى جَمِيعِ اِخْوَانِه Ona ve bütün kardeşlerine olsun (Kimden?) مِنَ الاَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ Nebi ve peygamberlerden وَالْمَلاَئِكَةِ الْمُقَرَّبِينَ Ve mukarreb meleklerden (Ne olsun?) مِنَ الصَّلَوَاتِ أَفْضَلُهَا Duaların en üstünü وَمِنَ التَّسْلِيمَاتِ أَكْمَلُهَا Selamların en mükemmeli.